

Weemoed en Werkelijkheid in Het Groene Woud

In het kader van de Landschapstriënnale organiseert de Brabant-Collectie (Tilburg University) samen met Pennings Foundation en Brabants Landschap een fototentoonstelling over Het Groene Woud. De Landschapstriënnale, gericht op heden, verleden en toekomst van het Nederlandse landschap, kiest iedere keer een ander gebied om de aandacht op te vestigen. In 2021 wordt de focus gericht op het Van Gogh Nationaal Park. Het Groene Woud, het gebied tussen de stedendriehoek Tilburg, Den Bosch en Eindhoven, maakt hiervan onderdeel uit. Hierbinnen liggen onder andere de natuurgebieden het Bossche Broek, de Kampina, de Oisterwijkse Bossen en Vennen, de Loonse en Drunense Duinen, de Mortelen en de Scheeken.

Poëtische, nostalgische beelden

Brabantse fotografen als Nard Vogels (1900-1973), Martien Coppens (1908-1986) en Noud Aartsen (1932-2010) hebben in Het Groene Woud gefotografeerd. Zij legden in de twintigste eeuw het kleinschalige agrarische cultuurlandschap vast, met zijn keuterboeren, oude boerderijen met rieten daken, handenarbeid, begroeide sloten, weilanden met bomen er omheen en zandpaden met bermen, met ergens het voorgevoel dat dit alles zou verdwijnen. Daarnaast hadden zij oog voor bos en ongerepte natuur, zoals moeras, heide en vennen. Veelal zijn het poëtische, nostalgische beelden.

Landschap in beweging

Het accent van de expositie ligt op de foto's van Noud Aartsen, dé fotograaf van Het Groene Woud. Ook hij maakte prachtige poëtische foto's van slingerende beken, sloten, oude boerderijen en houtwallen met doorkijkjes naar koeien in de wei. Maar hij zag ook dat steeds vaker de natuur werd aangetast door en opgeofferd aan economische groei en welvaart. In de jaren zestig en zeventig fotografeerde hij de komst van nieuwbouw en vervuilende industrie, en midden jaren tachtig de verbreding van de A58. Als een ware milieuactivist streed hij tegen waterverontreiniging veroorzaakt door afval-

water van de industrie en overbemesting en bestrijdingsmiddelen van de landbouw.

Ook de ruilverkaveling en schaalvergroting documenteerde hij. Hij ageerde tegen het kanaliseren van beken voor een betere afwatering, het weghalen van houtwallen en het verdelgen van onkruid in wegbermen. In zijn ogen waren het onnodige ingrepen. En hij heeft gelijk gekregen. Door toedoen van milieuactivisten zoals hij vond vanaf de jaren tachtig een tegenbeweging plaats. Bekken zijn weer meanderend gemaakt, ditmaal juist om het water langer vast te houden. Om vogels terug te halen zijn houtwallen hersteld en wordt minder gif op de akkers gespoten. En om vlinders en bijen een leefgebied te gunnen, mogen in randen van akkers en wegbermen 'onkruiden' groeien of worden veldbloemen ingezaaid. Ook fotografen Karel Tomeï (1941) en James van Leuven (1961), een leerling van Noud Aartsen, fotograferden deze transitie, de een vanuit de lucht, de ander van dichtbij.

Is nu alle leed geleden? Nee, we zijn er nog niet. Hedendaagse fotografen protesteren tegen de zogenaamde 'verdozing' van het landschap. Het landschap wordt ontierd door loodsen van (internet)bedrijven, grote kas- en door megastallen, die ook nog eens voor luchtverontreiniging zorgen. De foto's van Piet den Blanken (1951) getuigen hiervan.

Op de expositie worden ook poëtische landschappen getoond waarmee ogenschijnlijk niets aan de hand is, maar waar zich een vuilnisbelt onder blijkt te bevinden, zoals verbeeld door Hetty de Groot (1950). Of waar zich in het verleden iets gruwelijks heeft afgespeeld, zoals een executie. Bert Creyghton (1954) vond zo'n desolate plek en wist een *unheimliche* sfeer in zijn foto te leggen. 'Schuldige' landschappen zou je ze kunnen noemen.

Beleving

De expositie laat ook zien hoe hedendaagse beeldend kunstenaars de natuur beleven. Marc Mulders (1958) heeft zijn atelier op Landgoed Baest, omringd door bloemenweiden, waar hij de idylle fotografeert. Hij werpt zich echter ook op als milieuactivist, omdat de rust en het idyllische worden verstoord door vliegtuigen die af- en aanvliegen van Vliegveld Eindhoven.

Ook Margriet Luyten (1952) toont de schoonheid van het landschap. Haar foto's dienen als basis voor geweven wandtapijten. Bijzonder is dat zij in de weeftechniek dezelfde lichtval weet te behouden als in de foto. Noortje Haegens (1985) zoekt de rust in de natuur, onder andere op de Kampina en in de Moerputten, en maakt foto's en videowerken die onthaastend en meditatief werken op de toeschouwer. Anke van Iersel (1980) zoekt de vergankelijkheid in de natuur.

Ten slotte is er ook plaats voor humor, zoals te zien is aan de modderpoelen van Paul Bogaers (1961), waarbij je goed moet kijken waar de (foto van de) waterplas ophoudt en de rand van modder (papier-maché) begint. In de expositie over Het Groene Woud wordt de nadruk gelegd op mooie, poëtische beelden, maar er is ook ruimte voor een kritische noot. Weemoed en werkelijkheid, ernst en humor wisselen elkaar af. ■

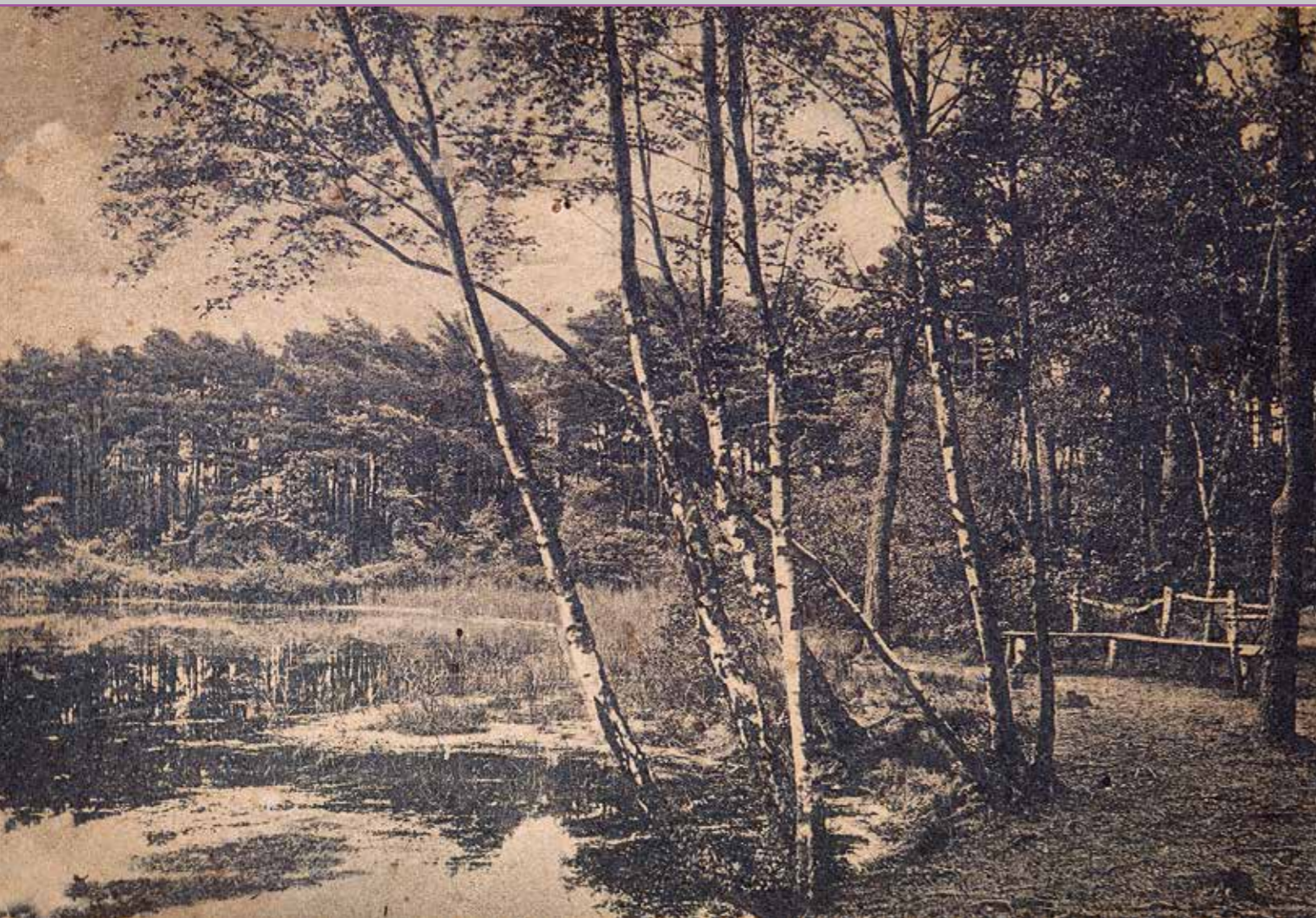
Foto boven: Best / Oirschot, 1991. (Foto: Noud Aartsen. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Foto onder: De ochtendzon over de net gebluste heidebrand bij Bosven op de Kampina, 2011. (Foto: L.J.A.D. Creyghton)

Expositie

De expositie 'Weemoed en werkelijkheid in Het Groene Woud' is te zien van 13 december 2020 t/m 20 februari 2021 bij Pennings Foundation, Geldropseweg 63 in Eindhoven. Zie: www.penningsfoundation.com

Bos en ven, Aalst, circa 1920.
(Foto: Jan Bijnen. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Dreigende lichten boven een stuiflandchap, omgeving
Eindhoven, eind jaren dertig.
(Foto: Leonard Vogels. Brabant-Collectie, Tilburg
University)

Foto links: Dauwdruppels aan een uitgebloeide dravikhalm, 1942.
Foto: Leonard Vogels. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Dauw op spinnenweb, 1953.
(Foto: Leonard Vogels. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Foto links: Zicht op schuilhut voor jongvee aan de oevers van De Dommel ten noorden van Sint-Oederode, 1943.
(Foto: Martien Coppens. Nederlands Fotomuseum, Rotterdam | Brabant-Collectie, Tilburg University)

Boerenkar op landweg met op de achtergrond een korenmolen (bovenkruier), Best, vóór 1944.
(Foto: Martien Coppens. Nederlands Fotomuseum, Rotterdam | Brabant-Collectie, Tilburg University)

Winter in Opwetten, 1938.
(Foto: Martien Coppens. Nederlands Fotomuseum,
Rotterdam | Brabant-Collectie, Tilburg University)

Foto rechts: De Moerputten bij Deuteren, jaren zestig.
(Foto: Jan van Giersbergen. Brabant-Collectie, Tilburg
University)

Reconstructie van de Beerze bij Oirschot, 1998.
(Luchtfoto: Karel Tomei)

Foto rechtsboven: De Beerze na de ruilverkaveling, Oirschot, 1981.
(Foto: Noud Aartsen, Brabant-Collectie, Tilburg University)

Foto rechtsonder: Dal van de Beerze dichtgegroeid, Oirschot,
november 2020.
(Foto: James van Leuven)

Schaapsherder, Udenhout (Loonse en Drunense Duinen), juni 2019.
(Foto: James van Leuven)

Sint-Janspontje, Liempde (Dommelsteegje), augustus 2019.
(Foto: James van Leuven)

Heen en Weer, Moerputten, 2014.
(Video-installatie: Noortje Haegens)

Het atelier van de kunstenaar op Landgoed Baest omringd door bloemenweiden, 16 juli 2019.
(Foto: Marc Mulders)